

Astrological-divinatory text, consisting of a fortune-telling game which matches birds to zodiacal signs

Publication/Creation

Middle 15th century

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/fh4fbz7s>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

69327

3064

DIVINATION. — BONNE AVENTURE. Manuscrit de 16 pp. sur vélin, in-4°, veau mouch., dos à nerfs, plats portant les armes de Villeneuve-Trans (*Rel. anc., XVIIIe s.*).

Rare manuscrit en latin sur vélin, d'une jolie écriture gothique très régulière du xve siècle. C'est une méthode spéciale de tirer la « BONNE AVENTURE » fondée sur une combinaison de signes du zodiaque, de vers mnémoniques et de 12 figures d'oiseaux qui se trouvent dessinés en colonne au recto du 1er f. On y trouve le coq, le corbeau, le paon, le hibou, le perroquet, la chauve-souris, la perdrix, le geai, la pie, etc. Initiales rehaussées de rouge. On lit à la fin, un paragraphe qui explique le but de ce « jeu ». Item, nota q. hic liber quem trufando dicimus artem somptus est causa joci ad evidandos otiam et perniciosos ludos, etc. Les manuscrits de cette époque sur ce sujet sont extrêmement rares. Très bel état.

MS. No.79.

ACCESSION NUMBER

69327

PRESS MARK

On pourrait constituer une petite collection de ces livres de bonne aventure: celui-ci, très probablement inconnu, est l'oeuvre d'un lettré sentencieux et disert. -- Son art, ainsi qu'il l'appelle en plaisantant (*truftando*) a été conçu comme un jeu de société pour employer honnêtement les loisirs des jours de fêtes. --

Les Manuscrits anciens de ce genre sont extrêmement rares et sont souvent plus ou moins détériorés par une fréquente manipulation. --
Celui-ci est bien complet, dans un état de conservation vraiment exceptionnel. --

^{IV}
DIVINATION.- [Liber Sortilegii, sive ars divinan-
di].- Livre de bonne aventure.-

Manuscrit latin du XVe siècle.-Petit in-folio de
16 pp; bas.jaspée,dos orné,armoiries du marquis
de Villeneuve-Trans sur les plats.(Rel.du XVIIe)

FRS....875.....

CURIEUX MANUSCRIT DU XVe SIECLE SUR VELIN., d'une
bonne écriture et parfaitement conservé.-

La première page est un tableau composé de 12
petites figures d'oiseaux (Gallus,Corvus,Pavo,
Bubo,Phitacus (sic),Vespertilio,etc.: Coq,Corbeau
Paon,Chouette,Perroquet,Chauve-souris,etc).-pla-
cées en regard de 12 disques et de 12 vers latins
mnémotechniques qui rappellent les 12 signes du
zodiaque:Garrit gallus querens arietem Taurum
indomitum petit corvus,etc.- les pages suivantes
jusqu'au f.VII r° contiennent les oracles classés
sous les 12 signes du Zodiaque:

Vives competenter,nec queras amplius.
Amas dumtaxat ad tuum commodum.
Ni caveris negligentia,tuam impedit
probitatem.
etc

La règle du jeu est expliquée dans les trois
dernières pages,on y remarque ce curieux passage:
Item nota quod hic liber quem trufande dicimus
artem Scriptus est causa joci ad evitandos ocia
et pervitiosos ludos inter amicos feriatis tempo-
ralibus,etc.-

Il est intéressant de noter que cet amusement
appartient à un genre de divination très ancien
et très répandu.

.....

On pourrait constituer une petite collection de ces livres de bonne aventure: celui-ci, très probablement inconnu, est l'œuvre d'un lettré sentencieux et disert.- Son art, ainsi qu'il l'appelle en plaisantant (truando) a été conçu comme un jeu de société pour employer honnêtement les loisirs des jours de fêtes.-

Les Manuscrits anciens de ce genre sont extrêmement rares et sont souvent plus ou moins détériorés par une fréquente manipulation.- Celui-ci est bien complet, dans un état de conservation vraiment exceptionnel.-

69327

[Faint, illegible handwriting at the top of the page]

[Faint, illegible handwriting]

[Faint, illegible handwriting]

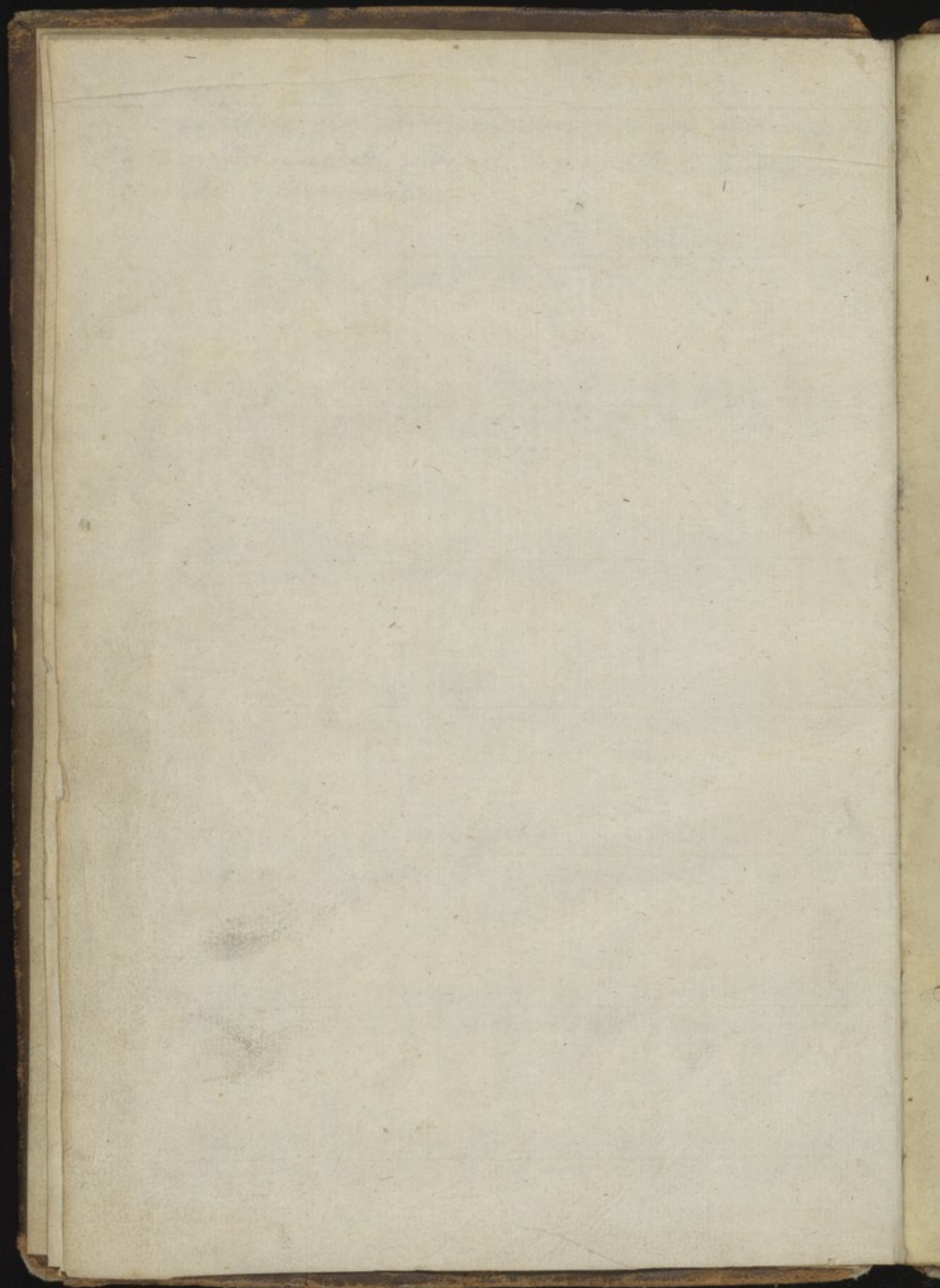
[Faint, illegible handwriting]

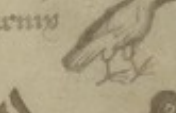
[Faint, illegible handwriting]

rit

liber sortilegii, sive ars divinandi. Manuscript sur velin écrit à longues
lignes en lettres minuscules gothiques du XV. siècle, contenant la manière
de chercher la bonne aventure.

8
1/2

Galus		Vita	Currit galus querens Arictem.	.ij.
Corvus		Amor	Saurum indomitum petit corvus.	
Pavo		Pbitas	Gemmicos postulat onomotopeius Pavo	.iij.
Bubo		Sanctus	Tendit in taurum Bubo solitarius	
Phitacus		Divitie	Leonem ferocem requirit Phitacus	.iiij.
Desperatio		Calus rerum	Desperatio dubius requirit Iniquum	
Perdix		Conu- gium	Perget ad librum perdix incontinens	.v.
Onchus		Recipia to pbitu- rum	Onchulus gilius postulat scorpionem	
Graculus		Duella- tio	Veridens Graculus sagittarum querit	.vi.
Anapiter		Peregre- natio	Capricornum requirit andax anapiter	
Coturnix		Digni- tas	Coturnix multiplex petit aquarium	.vii.
Pica		Amor	Querit pistor pica prenotans hospitem	

Dives competenter nec querat amplius
 Amas Inuitat ad tunc quodcumque
 Si caveris negligentia tuam impedit probitatem
 Habebis infirmitates multas postea fames Dives
 Tibi dabit Deus Juxta se contentus
 Perdes amicos et bona aliqua time Deum
 Non expedit tibi mibere eam modo
 Tace quia cito rem perditam relinquebis
 Non miraris duellum nisi forsitan provocatus
 Longe non peregrineris vel dimittis appetit redibis
 Honoribus frueris tibi incongruis
 Morieris Invenis satis appostemate propter gulam
 Non Dives multum quia prope est mors
 Est amor tuus fecundus impudicus
 Eris probus quia liberalis benignus et fidelis
 Dives Dives si cenam restruxeris solitam
 Non eris Dives propter casus et incertitudinem tuam
 Perdes casu res plurimas facto domesticorum
 Habebis uxorem si attraxeris satis duntaxat si fictus
 Melius est oblivisci rem perditam quam dux hies eam
 Duellum audacter provocatus recipis times Deum
 Patriam derelinque per tempus si vis bonum
 Iniquitates obtinebis Sed aliorum suffragio
 Febris continua consumet dies tuos

Reminem diligis nec diligere a quoq
 Probus eris sed caueas ab improbis
 Habebis infirmitates plurimas sed erades
 Diuitias congregabis magis tibi nocuas q̄ utiles
 Paucis perdes in vita licet tua post morte emaneſcat
 Exor̄ si genueris denalem cuculam dabit tibi
 Res perditas non mit longe ideo cum diligē qre eam
 Profecto tibi non erit tale duellare
 Patriam tuam peregrinando legius non dimittas
 Dignitates dignus es quas habebis
 Corruet in cinis domus vel incendio
 Vitam longam concessit tibi deus redde gr̄as ei
 Diligis tenerrime et fidelis
 Probus eris et probitate dices
 Dices incolunus competenter
 Eris dices quia sagax es in timore
 Inferet tibi fortuna plima forsitan innocenti
 Exorem habebis si genueris nobilem et superbam
 Rem perditam cum non cogitaueris rehabebis
 Duellum non admittas om̄ tempore provocatus
 Longas peregrinationes nō gr̄as q̄ tibi p̄ficiet tū breues
 Non gr̄as dignitates q̄s denigrarent t̄pit mores tu
 Si deus miraculum fecerit liques suspendens
 Sicam munum diligis Ideo breuiter perdes eam

Non eris in eternum *Probus*
 Habebis vitam incolumem si possis evadere *Inventur*
 Plures divitias quomodolibet congregabis
 Per casum perdes aliqua Sed non magna
 Spem habebis si contraxeris pulchram divitiam & sagacem
 Rursus rem perditam rehabebis ad tunc quiddam
 Coactus si duellaveris obtinebis
 Expedit tibi peregrinari ne in domo peas egestate
 Honores habebis aliquos Sed non magnos
 honeste morieris in *lee* *to*
 Vives per tempora satis longa
 Dilectio tua non descendit *barbam*
 Probus eris in minoribus non in magnis
 Infirmitates habebis frequentes & longe cure
 Vives eris Sed tuis moribus deficiis consequent
 Cave quia furto familiarum eris tristis
 Habebis uxorem si contraxeris ebriosam
 Res perditæ ad tunc commodum consumetur
 Infillaminitas si duellaveris te confundet
 Non peregre vadis nisi pro deo
 Vires meritis & conatu habebis dignitatem
 Consumet te senectus nature defen
 Vives ultra quod tibi forsitan expediret
 Amor tunc est fetidus toti mundo

Unice finaliter Incolimus Sed non letus
 Unice eris alienis quodis et non tuis
 Eris satis liberalis et diligens Sed pauca pdes
 Si geradis uxorem habebis mala diuite atq; tunc
 Rem perditam non plangas quia tanto plus pdes
 Indacter mora duellum corpore tamen sanis
 Bonum erit tibi pugnari et boni in pria remeare
 Dignitates pollice quas habebis
 Perdetur pleuresi Vita tua vel Romanas
 Vitam habebis longam et prosperam
 Corde diliges Sed non durabiliter ma tua
 Probus eris perpetuo sine Justus
 Cane quia paratus es ad podagrum durabilem
 Inicias no habes excessivas s; dictu aggru et vlt
 Perdes sine numero ac frequenter
 Erit tibi expediens gerat ne luxuria te deformet
 Habebis res perditas cum expensis vel custibus
 Duellum tibi non aggruit Si scis quare
 Non dimittas patriam tuam Velle tuo
 Dignitates habebis quib; finaliter gnumere
 Colletur gladio Vita tua
 Vitam longam non habebis Sed breuem et pspam
 Optimo corde diligis Sed a paucissimo diligaris
 Probitas tua valebit modicu ppter tua iustitiam

Congregabis multas divitias quibus non vteris
 Perdes de tuis quia in multis ofidis
 Non contrahas quia tibi soli non suffiaet vita tua
 Etiam rem quam credis perditam etiam agnoscis relinques
 Duellum intrare poteris quia superbia adusum vincet eum
 Quere longinam patriam et proderit tibi
 Dignitates obtinebis in subsidium propter meliorem defensionem
 Finaliter parali consummeris
 Vita satis habes longinqua et hoc tibi non expedit longiore
 Multi te diligunt sed fallunt tui amici fictione
 Probitas tua impedietur a tuis proximis
 Non eris sanus facilliter sed vives in languore
 Eris bene dives Inventa conditione tuorum pentum
 Multa possidens perdes pauca magnifica
 Exore habes si gratias vultu placida pauperem et honestam
 Rem perditam inter finali non grasiam eam sit aliena
 Duellare respicias nunc De semper
 Non queras alienam pram negligens et mavis
 Non obtinebis dignitatem propter mundos
 Febre continua finiet dies tuos
 Vade venit tempus ut transcas astutus
 Amor tuus satis honestus est et durabit
 Eris sanus et glaris in longinuum
 Tua durabit probitas et in bonum multiplicabitur

Casus tibi continget p̄dendi fortune p̄p̄a nō etna
 uxorem habebis si geraveris sed non castam
 Recuperabis rem perditam sine labore opta supplem̄
 Erit tibi pro Jure tuo prosperum duellare
 Peregrinari pro deo nō amat tua q̄stia si lasenna
 Magnas obtinebis dignitates q̄ tunc casum
 Vbi multum canas subito perdes in ripa
 Vitam non curas ut docet Ideo brevis perdes eam
 Dilige tibi proximos et negligis indebite alienos
 Probitas tua nō q̄fundet quia constans eris
 Infirmitates non habebis graves tuo bono regimine
 Tuum q̄siderando statum sp̄ repies te egenum
 Si quid p̄didis parū erit n̄ cognosces a multis
 uxorem habes si geravis ingrata t̄p̄em et inutilem
 Rem perditam recuperabis in brevi
 Non duelles pro aliquo cane tibi
 De peregrinatione semp̄ incolumis remeabis
 Non obtinebis dignitates al̄ more est tibi
 Entropisi clauderunt in siti vita tua
 Longam vitam non habebis malinola sed paucam
 Diliges tibi vicia sen̄ delectabilia non honesta
 Infatuaberis nec requiratur in te probitas
 Omnes infirmis continuis parum sanus
 Eris satis dives p̄petuo et faciatne

Duxit & huc si gemitur erit dices nobis & pfecta
 Res perditas non habes propter tuam negligentiam
 Duello lucraberis admissis consilio amicorum
 Videris si peregrinaberis Ideo caue tibi
 Iniquitates habes quod cecus plus te loquere extirabit sagacem
 Portione collata perdes vitam
 Dices vix ad contristationem
 Diliges fideliter post Iuventutem
 Probus eris operibus & amore
 Dams Dices sine infirmitate magna
 Dices eris bonus dicitur & honestus
 Perdes de tuo per illos in quibus non asidias
 Vix si gravis erit tibi videtur & aspi tamen casta
 Rem perditam recipies diuinitatem
 Non intres duellum contra hominem pfectum in membris
 Peregrinari poteris nam ibi cum honoris Dices
 Obtinebis honores quibus profices in hac vita
 Perdetur in carcere vita tua
 Non Dices multum quia prope est mors
 Non Diliges nec diligens a quoniam
 Probum te finges et dices quod non erit
 Eris multis infirmitatibus perigrinatus
 Dices esse cupis sed non eris
 Modica erunt perditas Ideo non queras Illa

Non queris rem perditam ne plus perdas
 Duello lucraberis Sed ibidem etiam morieris
 Tibi peregrinari non expediet nisi ad mures vita
 Non obtinebis dignitatem q̄ recipi non expedit
 Verme cordali subito morieris
 Omnes clera volentem fammoreris
 Diliges puerilia ignoras que sunt opemina
 Probus non eris ppter tuam inconstanciam
 Satius eris fauus in mēbris fieri mte infirmus
 Vanitates & diuitias non habes s̄ victui nōtia
 Cor-des multa irrecupabilia sine culpa tua
 Nō gratias nā in te q̄sumet finalr. Surtj fedis gūgal
 Res perditte tibi conseruantur illese
 Duellum intra pēdeter equos nequaq̄
 Eade audacter per mundum quia fauus redibis
 Dignus eris Ideo dignitates agnuas obtinebis
 Finaliter te q̄sumet fera bestia
 Omnes plurimum in patria tua non al
 Dilige Stilia tibi cui ceteri idem retribuent
 Probus eris quia conseruabit te bona fides
 Habebis febres continuas & quaternas
 Egenus Omnes sine diuitijs valle tuo
 Cordes in comū cum alijs Sed solus pauca
 Contrahere tibi expediet Et penus emtes

Si duellum intramus sine superbia coronaberis
 Si vis vivere nunquam longas peregrinationes queris
 Non obtinebis tibi congruas dignitates
 Duci ardua perdes vitam
 Vita tua longa videbitur pluribus tediosa
 Amabis plurimum frustra omnibus magis existes
 Non durabit in te probitas unde recessit
 Bannus omnes deo presule mediante natura
 Non excedes in divitiis si nescia habebis et vlcera
 Perdes stilia non multum cara
 uxorem habebis si contraxeris vidnam et fugacem
 Res perdita de te veniet cum non queres
 Si duellum intramus simul cum adversario probis
 Peregrinando lucraberis sed melius in patria vives
 Dignus non eris et tamen dignitates obtinebis
 Perderis de saxo cornuens vel de ligno
 Longa vita satis habes si huc et illuc tuis expedit longiore
 Diliges plurimum tamen sine ratione
 Probitas tua durabit quia iustus es
 Vives infirmus quasi continue tu letus
 habes divitias magis sorte quam ratione
 Non perdes bona ad eum incommodum
 Non contrahis quia gladio perdes testes
 Non recuperabis rem perditam villo modo

Persequari & sagari tibi expedit ut heas vitam
 Dignitatem reges quibus destrues tempus
 Curia & podagra finaliter morieris
 Vitam habebis longissimam & felicem
 Amas virtutem & Ideo diligenter a multis
 Probitas tua durabit Sed time ab ira & te punita
 habebis in Iuvenute morbos si postremo vives sana
 Pauper vives plurimum & egenus
 Magna perdes que finaliter rehabebis
 Bonam habebis uxorem si contraxeris si egrebis
 Tristis rem perditam & Iuventus recuperabis
 Duellum non admittas nisi coactus vehementissime
 Non peregrineris sine magnis necessitatibus & causa
 Obsecras dignitatibus necaberis ante tempus
 Perdere per Injustitiam gladio vel dolabra
 Pannus vives a plaris & paucis tempore
 Amor tuus est derisorius quia nescis ad agere
 Probitas multum est in ore lenis ideo facit destrues
 Infirmitas eris puer. Pannus Iuvenis
 Paupertate non habebis nec divitias quia viciis & sufficit
 Non perdes maxima Sed aliqua satis magna
 uxorem felicem habebis si contraxeris si ingratam
 Rem perditam querendo ambis litora
 Duellum audacter admittas quia & fortuna fauebit

Honores tibi debentur tamen non obtinebis
 Tyris seu ethica te q̄sumet
 Omnes clara modum deceptus rediosus
 Amas ventrem & gulam & nihil honestum
 Probus eris finaliter cessante iunctura
 Lotus eris putridus nūq̄ perfectus sanus
 Semper in diuitijs eris felix
 Verdes tua omnia bis in vita
 uxorem non fugias habis quia eris felix cum ea
 Rem perditam recuperare potis parū pficietem tibi
 Caucas duellum aggredi nisi pro fide xpi
 Peregrinus accedendo non prosperaberis
 Dignitates obtinebis quia dignus es appetenter
 In aquarum demersione te recipiet spes humana
 Omnes appetenter et satis honorifice
 Diligis bono animo sed ad tempus
 Probus non es n̄ quod fuis p̄sumedi non est
 habebis infirmitates lenissimas tamen multas
 Amicitias habebis multas non tamen durabiles
 Non multa perdes sed aliqua tibi cara
 Expedi tibi gerere & entes in te magis malis
 Recuperabis rem perditam satis cito
 Duellare non audes nec tibi expedit
 Peregrinando acquirere & redibis Incolimus

Monens honeste licet inter cognitos
 Et venit tempus ut transcas astutus
 Amas honeste & Ideo durabilis amor tuus
 Probus es in minimis reprobus in maximis
 Grane habebis infirmitatem qua si enasus eris sanus
 Eris fortunatus & diues
 Parum perdes tua diligentia operante
 uxorem habebis gulosam si q̄raveris & lascivam
 Non est longe res perdita Ideo hinc cave tibi
 Licet coard' sis tamen ex necessitate duellabis tute
 Peregrinari tibi non expedit si vis vivere
 Nec honestus eris nec dignitates habebis
 Tui familiares te inficiant intra domum
 Non viues multum quia prope est mors
 Amas spūalia non temporalia p̄pter deum
 Reprobus eris finaliter tuis demeritis exigentibus
 Per longa tempora viues sanus
 Finaliter eris prodigalitate tue viciō
 Perdes personas & non res tibi caras
 uxorem fuge velociter Si vis vivere in pace
 Numq̄ rem perditam rehabebis
 Perdes in duello provocans sed pabis provocata
 De peregrinatione redibis incolumis sū pluri
 Dignitates obtinebis quibus privabis cu' robore

Sequentes Regias in mente teneat scdm arte ista opari doles
Nota q prima experimenta 2 s personis experientibus
in propria persona dimitant locum sibi vendicant
in hac arte 2 non al.

Item nota q tam questio q experimentatio. 3. in cap-
tione questione 2 rei quibus sortio vel experimentu
fiet sine proposito sorte debent fieri apudatio 2
leo illorum que sunt sorte cogita possunt fieri sorte
vel iudicio Sed melius sorte sine deliberatione.

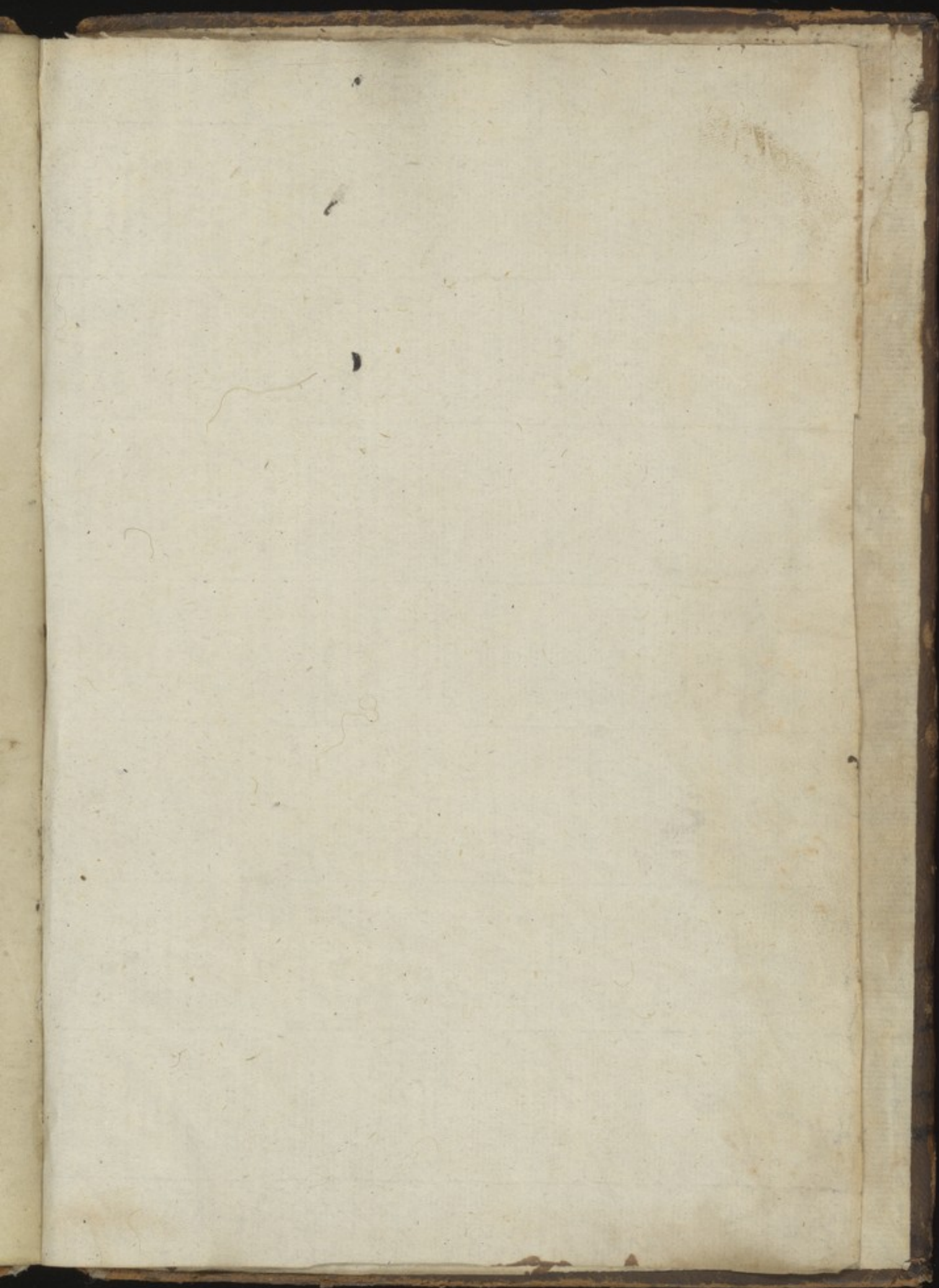
Item nota q questione captata experientis debet pone
digitum supra questione rotam 2 inde non mouere
donec captauerit rem qua sortio fit et illa captata
cum fuerit ab omnibus sortis numerus poterit di-
gitum amouere 2 apudando ac legendo experientu
completere.

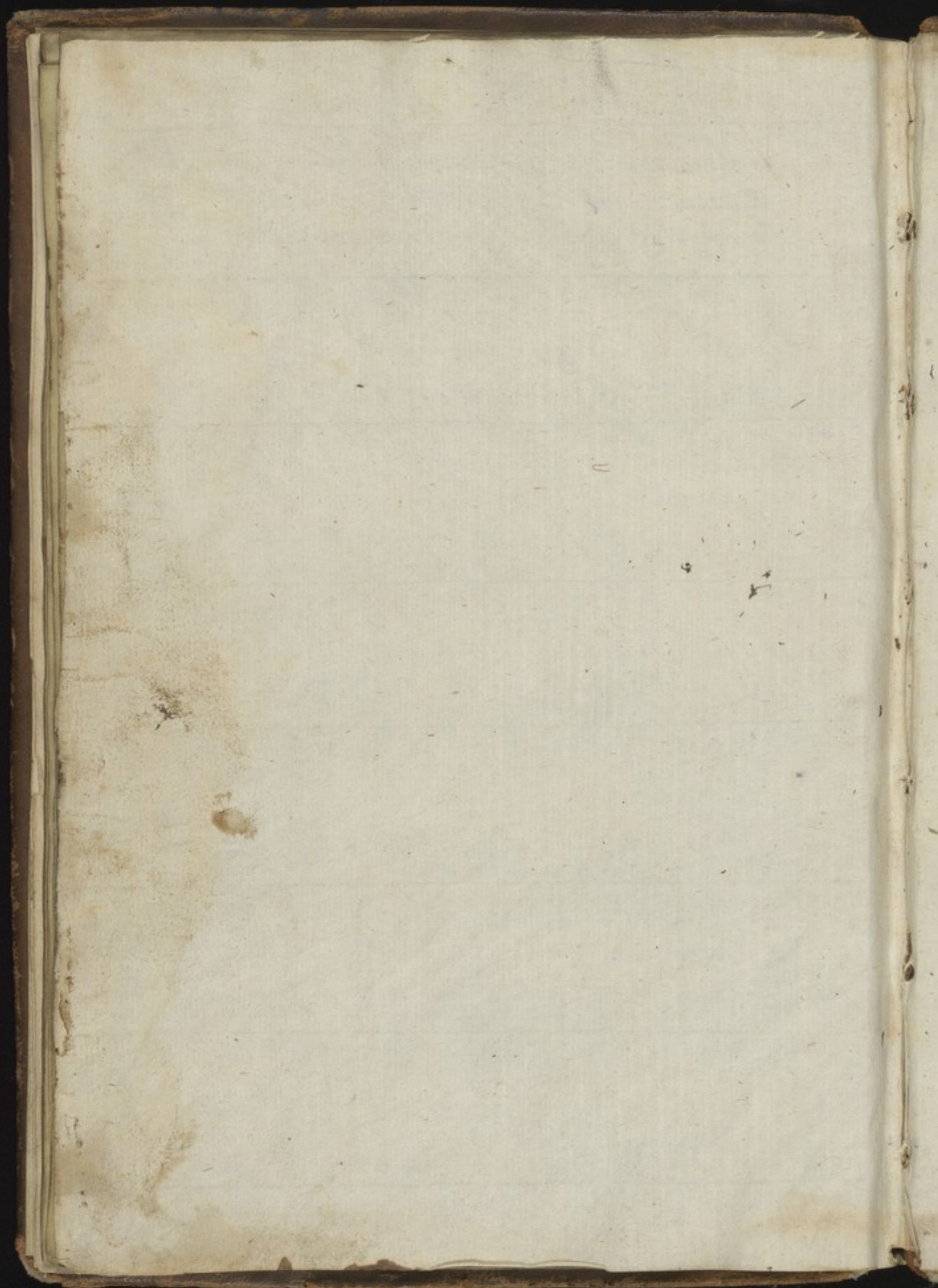
Item nota q rerum omni opifer omnia erant corpa
pondere mensura 2 numero. Idcirco opus secundu
artem uicohando preparat res numerabiles in
case abili ut fidas circa calculos vel similia 2 casu
ex illis capiens de premissum est captorum explicite
inquirat numerum 2 cetera sufficiat implicite quo repto
incipiendo a rota captata 2 mensurata 2 questione
pondere apudam procedat capiens vel alius pro
co numerando alias rotas versus supremam partem

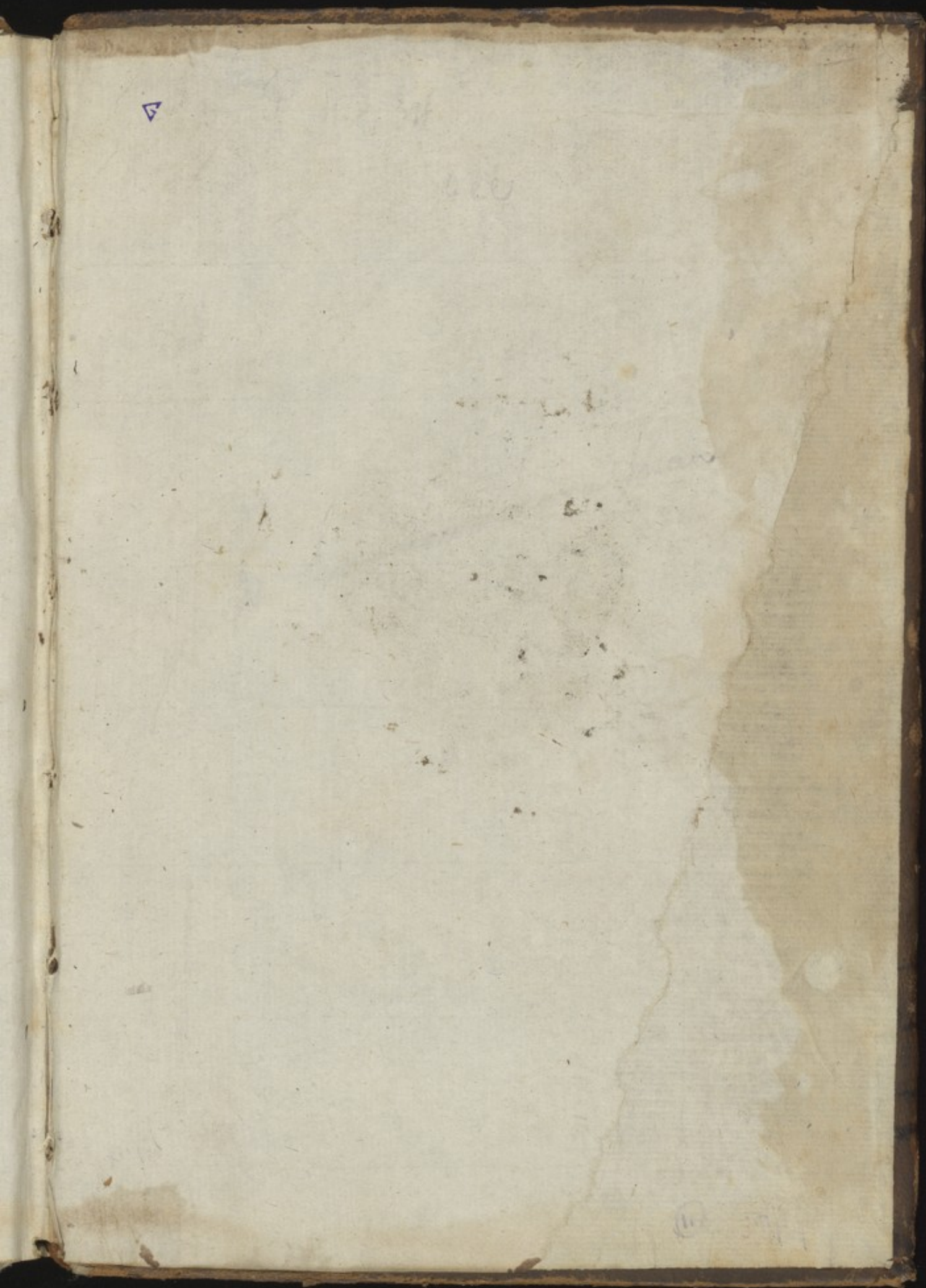
Unde provenit influentia qua finita rediit ad partem
 inferiorem pater procedens et reiterabit semel ut plures
 Si tantus fuerit numerus captatarum portabilium
 rerum quo finito in extrema eiusdem numeri unitate
 reperies anem que per rotam et coherentem scriptu-
 ram diriget seu remittet experientem ad signum q-
 phum regitur idem experiens circa materiam qis
 ad quod signum cum venerit Incipiet computari usus
 singulos procedendo versus inferiora quo consistunt obi-
 ta corpora influentiarum a iterando semel et plures
 pariter procedet si tantus fuerit portabilium numerus
 donec ad eius extremum unitatem pervenerit qua
 reperiet versus q- respondente prout querent
 expedit ad auscultandum eum quomodo res se defendat
 a ore aduersus sinistram futuram sortem Scriptum
 est enim q- dñs sapiens dominabitur astris.

Item nota q- hic liber quem trifido dicimus arte
 scriptus est causa Iocī ad evitandos oia a periculosos
 ludos inter amicos feratis temporibus aliquantulum
 Iamans et dirigens culpoles in quietu pollicito quo
 sorte reperientur scriptum et legendo verba ridicu-
 losa confabulantibus Et aut scriptura signata
 realiter et necessario continet absit a corde
 fidelium talis error

Ad inueniendum numerum ex parte. Recipe. **Q**uia dicitur
Vnde dicitur et postmodum divide per .10. partes tales
et quod supererit multiplica per .n. deinde divide per .30.
partes equales et quod remanebit erit numerus ex parte

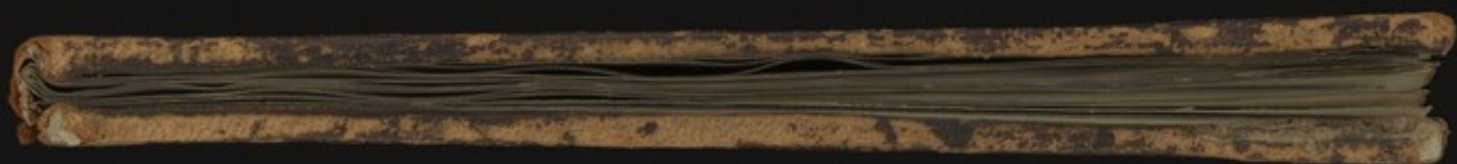

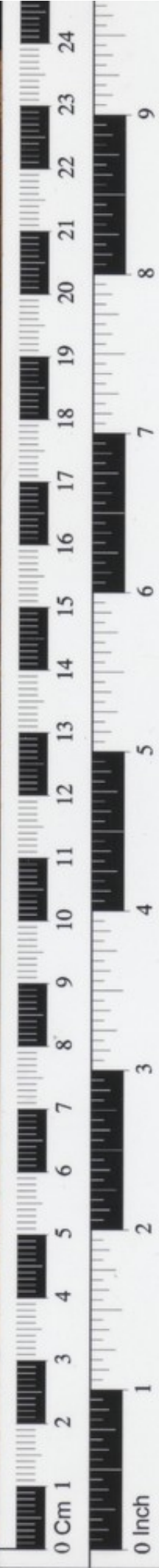

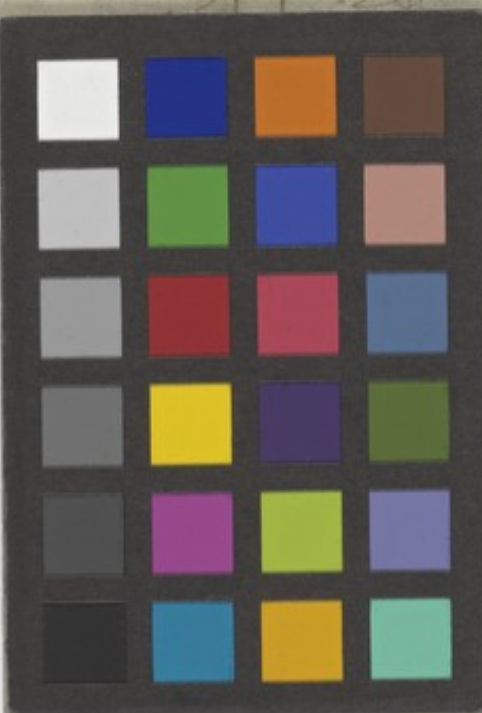

The Wellcome Library

habis multas divitias quibus non videris
de tuis quia in multis opibus
enahis quia tibi soli non suffiaet vita tua
in quam credis perditam etiam ignovis relinquebis
invenire poteris quia superbia adusam omnes en
ingenam Patram et proderit tibi
et obtinebis in subsidium pro meliore defen

pedit longiore
fictione
ms
ingore
my pentum
a
em et honestam
em et alieng
mane
idos

continua finiet dies tuos
ut tempus et transieris astutus
et facis honestus est et durabit
us et glaris in longemum
abit probitas et in bono multiplicabitur

The Wellcome Library